

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JEZYKA POLSKIEGO **- ZAKRES PODSTAWOWY**

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na cztery zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum i Liceum Sztuk Plastycznych:

Kształcenie literackie i kulturowe

Kształcenie językowe

Tworzenie wypowiedzi

Samokształcenie

Na ocenę dopuszczającą, uczeń potrafi:

- wskazać autora omawianego utworu oraz przyporządkować dany utwór do epoki literackiej **romantyzmu, pozytywizmu i literatury po 1945 roku**
- zna treść omawianych tekstów literackich; potrafi streścić główne wątki utworu; potrafi ogólnie, odtwórczo charakteryzować bohaterów
- określić ramy chronologiczne epok literackich
- określić najważniejsze cechy głównych prądów umysłowych i artystycznych
- potrafi posługiwać się pojęciami teoretycznoliterackimi, historycznoliterackimi, określony w podstawie programowej i potrafi określić główne cechy gatunków literackich
- potrafi określić główne cechy postaw i wzorców osobowych, charakterystycznych dla danej epoki (w odwołaniu do omawianych utworów literackich z podstawy programowej) rozpoznaje w tekście podstawowe środki językowe i stylistyczne przy pomocy nauczyciela komentuje przeczytany tekst, charakteryzując jego podstawowe składniki, np.: postać mówiącą w tekście, adresata, bohatera
- zaprezentować wypowiedź, dotycząca treści omawianych na lekcji posługuje się komunikatywnym językiem (w wypowiedziach pisemnych i ustnych) potrafi zrealizować temat pracy pisemnej na poziomie koniecznych wymagań edukacyjnych, określonych w podstawie programowej
- potrafi odnaleźć i zrozumieć najważniejsze informacje w różnych źródłach biernie uczestniczy w dyskusji, a przy pomocy nauczyciela określa swoje stanowisko wobec omawianego problemu.

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi

- wykazuje się znajomością problematyki omawianych utworów literackich
- potrafi prezentować motywy i tematy literackie w odwołaniu do omawianych utworów
- potrafi czytać ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go analizować, dokonując jego częściowej interpretacji potrafi charakteryzować bohaterów, odwołując się do ich zachowania, działań i próbuje określać ich świat wartości i podstawowe motywacje postępowania
- potrafi charakteryzować wizję świata i człowieka w poszczególnych epokach (w odwołaniu do omawianych utworów literackich potrafi charakteryzować główne prądy umysłowe i artystyczne oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omawianych utworów
- potrafi wyjaśnić pojęcia teoretycznoliterackie, historyczne i kulturowe, związane z omawianymi utworami literackimi
- potrafi wskazać i opisać cechy językowe i stylistyczne (tu: środki językowe i stylistyczne) omawianych utworów, próbuje określić funkcję środków językowych i stylistycznych w podanych tekstach
- potrafi powiązać fakty literackie z wydarzeniami historycznymi
- analizuje i funkcjonalnie wykorzystuje znalezione w różnych źródłach informacje
- buduje własne wypowiedzi pisemne i ustne funkcjonalne wobec tematu, uporządkowane pod względem kompozycji ,ogólnie poprawne pod względem językowym

- w wypowiedziach ustnych i pisemnych potrafi posługiwać się odpowiednią argumentacją (związku z tematem i określoną formą wypowiedzi)
- odróżnia fakty od opinii
- czynnie uczestniczy w dyskusji, prezentując swoje stanowisko wobec omawianego problemu
- ujawnia w wypowiedziach ustnych i pisemnych dostateczną sprawność i poprawność językową.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi:

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości i umiejętności na ocenę dostateczną, a ponadto:

- wykazuje się dobrą znajomością treści i problematyki omawianych utworów literackich
- potrafi czytać ze zrozumieniem tekst literacki oraz analizować i interpretować teksty kultury, wykorzystując podstawowe konteksty potrafi podać nazwiska głównych twórców kultury danej epoki (nauki, sztuki, filozofii) i tytuły ich dzieł
- wskazuje związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą oraz filozofią omawianych epok
- potrafi dogłębnie charakteryzować bohaterów, odwołując się do ich zachowań, działań oraz celnie określa ich świat wartości i różne motywacje postępowania
- potrafi charakteryzować główne prądy umysłowe i artystyczne oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omawianych utworów, jak również porównywać je z założeniami właściwymi dla innych okresów literackich wzorce osobowe oraz wizje świata i człowieka w różnych epokach, odwołując się do utworów literackich
- potrafi określić funkcje środków językowych, stylistycznych i konwencji estetycznych w podanych tekstach
- wyjaśnia pojęcia teoretycznoliterackie, historycznoliterackie i kulturowe, związane z omawianymi utworami literackimi oraz daną epoką
- wskazuje dominantę kompozycyjną i stylistyczną tekstu literackiego oraz samodzielnie analizy typowego dla epoki i autora utworu z odwołaniem do wiedzy na temat środków językowych i stylistycznych oraz ich różnych funkcji
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach oraz przeprowadza ich krytyczną analizę, poprawnie formułuje sądy na dany temat, zachowując właściwe dla określonej sytuacji komunikacyjnej formę, styl i język wypowiedzi
- buduje poprawnie własne wypowiedzi pisemne i ustne funkcjonalne wobec tematu, uporządkowane pod względem kompozycji, poprawne pod względem językowym
- czynnie uczestniczy w dyskusji, sprawnie prezentując swoje stanowisko wobec omawianego problemu
- ujawnia w wypowiedziach ustnych i pisemnych dobrą sprawność i poprawność językową
- potrafi rozpoznać w tekście główne prądy umysłowe i podstawowe artystyczne konwencje, charakterystyczne dla epoki, w której ów tekst powstał.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi:

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości i umiejętności na ocenę dobrą, a ponadto:

- wykazuje się szczegółową znajomością treści i problematyki omawianych utworów literackich epok : **romantyzm, pozytywizm oraz literatury po 1945 roku**
- potrafi czytać ze zrozumieniem tekst literacki oraz analizować i interpretować teksty kultury, wykorzystując podstawowe i dodatkowe konteksty interpretacyjne

- wskazać w danej epoce główne założenia filozofii, nazwiska ich twórców i filozoficznych dzieł
- podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym
- potrafi wnikliwie charakteryzować bohaterów, odwołując się do ich zachowań, działań i wypowiedzi oraz celnie określa ich świat wartości i motywacje postępowania w odniesieniu do epoki, w której żyli
- potrafi charakteryzować, wartościować i porównywać koncepcje człowieka i świata różnych epok, odnosząc się do tekstów kultury danych czasów tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami
- rozpoznać w tekście kultury prądy umysłowe i artystyczne konwencje, a także określić ich funkcje samodzielnie
- ocenia, wartościuje i hierarchizuje teksty kultury i wydarzenia kulturalne
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi
- ujawnia w wypowiedziach ustnych i pisemnych bardzo dobrą sprawność i poprawność językową, świadomie stosując zasady: retoryki, psychologii, etykiety i konwenansu.

Na ocenę celującą uczeń potrafi:

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiadomości i umiejętności na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- wykazuje się szczegółową znajomością treści i problematyki tekstów kultury spoza podstawy programowej
- oryginalnie analizuje i interpretuje teksty kultury, sprawnie wykorzystując opracowania naukowe
- sięga do dodatkowych lektur, publikacji naukowych i funkcjonalnie wykorzystuje zdobytą wiedzę w różnych sytuacjach, np.: lekcyjnych, konkursowych, olimpiady przedmiotowej
- stawia hipotezy interpretacyjne, wchodząc w dialog z innymi badaczami tekstu
- potrafi dogłębnie charakteryzować, wartościować i porównywać koncepcje człowieka i świata różnych epok, odnosząc się do tekstów kultury danych czasów
- formułuje dojrzałe sądy, wnioski i potrafi je umotywować oraz podjąć polemikę w celu obrony własnego stanowiska; w argumentacji wykorzystuje materiał wykraczający poza treści programowe
- jego udział w lekcjach oraz działania pozalekcyjne, związane z językiem polskim, świadczą o dużej erudycji
- wykazuje się oryginalnością, samodzielnością ujęcia tematu (wypowiedzi ustne i pisemne)
- w różnych sytuacjach wysokie kompetencje komunikacyjne, świadomie stosując zasady: retoryki, krytyki, psychologii i funkcjonowania danego dyskursu. (najważniejsze z nich)